

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Sent rafrænt á nefndasvið@althingi.is

Efni: Umsögn við tillögu til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum. 153.
löggjafarþing 2022-2023. Þingskjal 113 - 113. mál.

Vísað er í fyrra álit Barna- og fjölskyldustofu sent á nefndarsvið Alþingis 23.febrúar 2022 þar sem kom fram að tillaga til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum styður við faglega þjónustu við börn í grunn- og framhaldsskólum. Þá styðji tillagan við markmið laga nr. 86/2021, um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna.

Ítrekað er mikilvægi að skólafélagsráðgjafi sé innan skólans og aðgengilegur öllum börnum. Hann getur starfað samhliða tengiliðum og málstjórum samþættingar en einnig átt hlutverk þegar mál barna eru ekki í samþættri þjónustu skv. lögum nr. 86/2021, um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna. Aðkoma skólafélagsráðgjafa innan veggja skólans getur haft forvarnargildi og eftir fyrsta stigs þjónustu og þar með dregið úr fjölda barna sem gætu annars þurft þjónustu á öðru og þriðja stigi. Skólafélagsráðgjafar gegna einnig mikilvægu hlutverki fyrir þann hóp sem þurfa á þjónustu að halda á öðru og þriðja stigi.

Fyrir hönd Barna- og fjölskyldustofu,
Páll Ólafsson

Nefndasvið Alþingis
Allsherjar- og menntamálanefnd
Austurstræti 8 – 10

101 Reykjavík

Reykjavík, 30. nóvember 2022

Umsögn Félags náms- og starfsráðgjafa um tillögu um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum, 113. Mál

Þingskjal 113 – 113. Mál

Félag náms- og starfsráðgjafa (FNS) leggur hér fram umsögn til allsherjar- og menntamálanefndar vegna þingsályktunartillögu um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum sem nú er í meðförum nefndarinnar.

FNS vill ítreka fyrri umsögn sem lögð var fram á 151. löggjafarþingi (mál 113. mál)¹ þar sem tekið er undir að þörf sé á auknum stuðningi til handa nemendum í grunn- og framhaldsskólum. Þar geta náms- og starfsráðgjafar og félagsráðgjafar tekið höndum saman. Jafnframt skal benda aftur á nauðsyn og mikilvægi þess að tryggja lögbundna veitingu náms- og starfsráðgjafa þar sem kveðið er á um rétt nemenda á að hljóta slíka ráðgjöf af þar til bærum sérfræðingum, þeim sem bera lögverndað starfsheiti náms- og starfsráðgjafa.

FNS hefur lengi talað fyrir mikilvægi heildrænnar stefnu í náms- og starfsráðgjöf og ákveðin skref stigin í þá átt með Menntastefnu 2030 þar sem náms- og starfsráðgjöf er talin upp sem hluti af fjórum undirstöðum stefnunum. FNS telur það vera eðlilegt skref að um leið og verið sé að styðja við nýja þjónustu innan menntakerfisins sem felst í skólafélagsráðgjöf þá sé gerð samskonar áætlun um náms- og starfsráðgjöf með stefnumótandi ákvörðunum og eftirfylgni laga og þess gætt að þjónusta sé tryggð þar sem samræmis gæti í stöðuhlutfalli náms- og starfsráðgjafa við fjölda nemenda. Er þetta í anda farsældarlaga og upprennandi heildrænnar skólathjónustu.

FNS vill benda á að náms- og starfsráðgjafar, eðli máls og starfsins samkvæmt starfa náið með nemendum og aðstandendum þeirra og eru oft þeir fyrstu sem kallaðir eru til þegar upp koma vandkvæði í námi nemenda, hvort sem um er að ræða námslegan, félagslegan eða velferðarvanda. Náms- og starfsráðgjafar eru málsvavar nemenda og sinna velferð þeirra ásamt stjórnendum, kennurum og öðru starfsfólki. Í greinargerð er lagt til að ráðherra hafi samráð um málefni við önnur félagasamtök eftir því sem við á og FNS telur rökrétt og mikilvægt að vera aðili að þessu samráði.

Það er jákvætt að í þingsályktunartillögunni sé óskað eftir að áætlun verði sett fram um hvernig tryggja megi þessa tegund þjónustu, skólafélagsráðgjöf og FNS leggur til að þessi vinna verði jafnframt samnýtt til að horfa til þessara tveggja tegunda ráðgjafa, náms- og starfsráðgjöf og skólafélagsráðgjöf, og hvernig auka megi samlegðaráhrif þeirra, nemendum og aðstandendum þeirra til heilla.

Virðingarfyllt,

Jónína Kárdal, formaður

fns@fns.is

¹ [151-1052.pdf \(althingi.is\)](#)

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
Sent rafrænt á nefndasvið@althingi.is

Reykjavík, 30. nóvember 2022.

Efni: Umsögn við tillögu til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum. 153. löggjafarþing 2022-2023. Þingskjal 113 – 113. mál.

Félagsráðgjafafélag Íslands þakkar fyrir tækifæri til að veita umsögn vegna þingsályktunartillögu um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum. Þingmálið var áður lagt fram á 150 þingi (647. mál), 151 þingi (113. mál) og á 152 þingi (267. mál) og skilaði félagið umsögn í hvert sinn. Félagið fagnar tillögunni og styður hana heilshugar. Félagsráðgjafafélag Íslands hefur ítrekað bent á mikilvægi faglegs stuðnings á öllum skólastigum sem byggir á heildarnálgun, viðeigandi farvegi og félagsráðgjöf í skólasterfi. Með því að efla skólasterfið í þágu barna og fjölskyldna með þverfaglegri þjónustu verður jafnframt stuðlað að aukinni hagræðingu í skólakerfinu. Fram komin þingsályktunartillaga um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum styður við innleiðingu nýrra laga um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna sem tóku gildi um síðustu áramót.

Eins og félagið hefur áður bent á er lítið á skólann sem undirstöðu velsældar einstaklings og samfélags en samhliða nýrri og breyttri skólastefnu um skóla án aðgreininingar hefur félagsmótunarlutverk skóla aukist og vikkað. Kjarnahlutverk kennara er að styrkja námsþroska og uppeldi skólabarnsins en vaxandi hlutfall greininga vegna félags- og tilfinningalegra örðugleika eða hegðunarvanda hefur áhrif á starf kennarans og liðan skólabarnsins¹ auk nýrra áskorana vegna vaxandi fjölbreytileika í nemendahópnum og þörf á sérþekkingu í málefni innflytjenda og flóttabarna. Í lögum um grunnskóla nr. 21/1977 og ráðgjafar- og sérfræðiþjónustu grunnskóla nr. 21/1980 voru ákvæði um að ráða félagsráðgjafa auk annarra fagstétta. Vegna skorts á félagsráðgjöfum voru aðrir smám saman ráðnir í störf² en námsráðgjöf var fyrst lögfest í grunnskóla lögum nr. 49/1991. Við endurskoðun grunnskóla laga árið 1995 var lögð áhersla á heildæna sýn á nemandann innan skólans og að samræma vinnulag skóla og annarra stofnana sem koma að stuðningi við nemendur, meðal annars félagsþjónustu og heilsugæslu. Í lögum um grunnskóla, nr. 91/2008 er kveðið á um skyldu sveitarfélaga til að tryggja að skólaþjónusta sé veitt í grunnskólum, þrátt fyrir það hefur áherslan verið á sérfræðiþjónustu utan skóla. Skólastjórnendur benda hins vegar á að það vanti sérfræðinga inn í skóla til að fást við vandamál nemenda, s.s. sálfræðinga og félagsráðgjafa³.

Til að tryggja jöfn tækifæri allra til náms þarf að bæta faglega þjónustu við nemendur á öllum skólastigum, liður í því er að tryggja aðgang að félagsráðgjöf. Þar má sérstaklega nefna þjónustu við börn í viðkvæmri stöðu s.s. vegna námsörðugleika, fötlunar og jaðarstöðu í félagahópnum sem tengist fátækt og einelti, menningarmun eða vegna áfalla í fjölskyldu, svo sem skilnaðar og andláts. Þannig verði félagslegum og persónulegum vanda nemenda sinnt á markvissari hátt í gegnum kerfasamstarf við aðrar velferðarstofnanir um leið og unnið er að forvörnum. Aukið fagafl innan skóla myndi auk þess létt álagi á kennurum og gera þeim kleift að einbeita sér að

¹ Skóla- og frístundaráð Reykjavíkurborgar (2017). Nýliðun og bætt starfsumhverfi grunnskólakennara (skýrsla starfshóps um nýliðun og bætt starfsumhverfi grunnskólakennara). Reykjavík: höfundur.

² Ella Kristín Karlsdóttir, Guðrún H. Sederholm, Sigrún Júlíusdóttir & Valgerður Halldórsdóttir (2005). Félagsráðgjöf – hluti af faglegri þjónustu á öllum skólastigum: Greinargerð um þróun skólafélagsráðgjafar á Íslandi. Óbirt skýrsla.

³ Sjá t.d. skýrslu Innri endurskoðun Reykjavíkur. (2019). Grunnskólar Reykjavíkur. Úthlutun fjárhagsramma og rekstur. Sótt 28.1.2019 af https://reykjavik.is/sites/default/files/ymis_skjol/skjol_utgefid_efni/ie18050002_-_grunnskolar_reykjavikur_uthlutun_fjarhagsramma_og_rekstur.pdf

kennslu. Með auknum fagstyrk innan skóla er jafnframt komist nær því að tryggja þau mannréttindasjónarmið að allir fái jöfn tækifæri til náms⁴.

Ályktunum af niðurstöðum rannsókna sem gerðar hafa verið á undanförunum árum ber saman um mikilvægi þess að endurskoða þurfi faglegt umhverfi skólans, hlutverk kennarans og breyttar fjölskylduaðstæður skólabarna með hliðsjón af gjörbreyttu samfélagi síðsamfélans. Nokkrar fagstéttir hafa komið til liðs við hefðbundið starfslið skólans á síðustu árum. Það er þó ekki í þeim mæli sem þörf er á og stenst ekki samanburð við nágrannalönd okkar. Án aðkomu fleiri fagstétta innan skóla má ætla að álag á kennara verði óbreytt um leið og starfsþreyta, brotthvarf frá starfi og mönnunarskortur eykst. Það leysir ekki vandan að vísa málum til félagsþjónustu og barnaverndar, heldur þurfa að vera starfandi innan skólans fagaðilar, meðal annars skólafélagsráðgjafar, sem nemendur, foreldrar og starfsfólk skóla getur leitað til. Félagsráðgjafar eiga lipurt samstarf við önnur kerfi velferðarsamfélagsins, hafa þekkingu á löggjöf og leiðum til að koma málum í viðeigandi farveg og fylgja þeim eftir í samráði og tengslum við foreldra, kennara og skólastjórnendur. Slíkt samstarf og mótun nýrra lausna er líklegt til að efla námsgetu og stuðla að raunverulegri velferð og vellíðan skólabarnsins. Jafnframt dregur það úr álagi á kennara og brotthvarfi nemenda úr námi.

Á grundvelli þeirrar vitneskju sem fengist hefur á sviði rannsókna sýna niðurstöður að aukið fagafl innan skóla ásamt kerfasamstarfi kringum barn í vanda og fjölskyldu þess sé forsenda þess að draga úr álagi á kennara og efla fjölfaglegt samstarf innan skóla sem gerir skólafólki kleift að efla námsumhverfið og sinna velferð og vellíðan hvers skólabarns. Félagsráðgjafar hafa heildarsýn að leiðarljósi í vinnu sinni með fólki og leita leiða til þess að tengja saman þjónustukerfi og þannig ná fram aukinni skilvirkni í þjónustu með samstarfi og samþættingu þjónustu sem veitt er af ólíkum þjónustukerfum og stofnunum samfélagsins.

Félagsráðgjafafélag Íslands hvetur Alþingi til að styðja við tillöguna og er tilbúið að taka þátt í þeirri vinnu sem framundan er varðandi áætlun um hvernig tryggja megi að í grunn- og framhaldsskólum starfi félagsráðgjafar sem nemendur geti leitað til. Félagið er jafnframt tilbúið að fylgja athugasemdum sínum eftir sé þess óskað.

Með vinsemd og virðingu,
f.h. stjórnar Félagsráðgjafafélags Íslands

Steinunn Bergmann
Formaður

Umsögnin var unnin í samstarfi við Fagdeild á fræðslu- og skólasviði innan Félagsráðgjafafélags Íslands.

⁴ Sigrún Harðardóttir og Sigrún Júlíusdóttir. (2019). Opinber stefna, skólakerfið og hlutverk kennara: Viðbragðsbúnaður skólans. *Sjórnsmál & sjórnssýsla*, 1(15), 113–134.

Umsögn Landssamtakanna Þroskahjálpar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum, 113. mál.

29. nóvember 2022

Landssamtökin Þroskahjálpar þakka fyrir að hafa fengið þingsályktunartillöguna til umsagnar og lýsa eindregnum stuðningi við hana.

Áætlun til að tryggja megi nemendum í grunn- og framhaldsskólum aðgang að þjónustu og ráðgjöf félagsráðgjafa mun auka þverfaglega samvinnu innan skólanna þannig að skólar geti sinnt betur hlutverki sínu, almennt og ekki síst með tilliti til aukinnar áherslu á framkvæmd farsældarlaganna, sem eiga að bæta aðgengi nemenda að sérfræðipækkingu er tengist félagslegum áskorunum almennt og þ.m.t. til að tryggja faglega nálgun á félagsþroska nemenda.

Þörf er á að beita markvisst snemmtækum og sívirkum úrræðum og tryggja viðeigandi og fullnægjandi stuðning við nemendur með hegðunar-, félags og/eða tilfinningavanda og til að auka samráð og ráðgjöf við fjölskyldur, kennara og annað starfsfólk skólanna.

Bæta þarf til muna stöðugildi kennara og annarra fagstétta innan skólakerfisins og auka við þverfaglega samvinnu ýmissa fagaðila að málefnum nemenda, s.s. þroskaþjálfarar, iðjuþjálfarar, sálfræðingar, félagsráðgjafa, námsráðgjafa og kennara.

Allt framangreint er augljóslega nauðsynlegur þáttur í að skóli án aðgreiningar geti skilað þeim miklu og margvíslegu auknu tækifærum og ávinningi fyrir einstaka nemendur og alla nemendur og samfélagið allt, sem sem honum er ætlað að gera og á að gera og íslenska ríkið hefur skuldbundið sig til að tryggja með fullgildingu samnings SP um réttindi fatlaðs fólks.

Í stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar segir að lögfesta eigi samninginn og þá hefur ríkisstjórn Íslands samþykkt að gerð skuli landsáætlun um innleiðingu samningsins.

24. gr. samningsins hefur yfirskriftina *Menntun* og þar segir m.a.:

1. *Aðildarríkin viðurkenna rétt fatlaðs fólks til menntunar. Í því skyni að þessi réttur verði að veruleika án mismununar og á grundvelli jafnra tækifæra skulu aðildarríkin tryggja menntakerfi án aðgreiningar á öllum skólastigum ...*

2. *Til að þessi réttur megi verða að veruleika skulu aðildarríkin tryggja: ...*

c) *að viðeigandi aðlögun sé veitt í samræmi við þarfir viðkomandi einstaklings,*

d) *að fatlað fólk fái nauðsynlegan stuðning innan almenna menntakerfisins til þess að greiða fyrir árangursríkri menntun þess,*

Landssamtökin Þroskahjálpar

Háaleitisbraut 13 · 108 Reykjavík

Sími 588 9390 · throskahjalp@throskahjalp.is

www.throskahjalp.is

e) að árangursríkur, einstaklingsmiðaður stuðningur sé veittur í umhverfi sem hámarkar námsþroska og félagsþroska sem samræmist markmiðinu um fulla þátttöku án aðgreiningar. ...

4. Í því skyni að tryggja að fyrrnefnd réttindi verði að veruleika skulu aðildarríkin gera viðeigandi ráðstafanir til þess að ráða kennara, þar á meðal fatlaða kennara með sérþekkingu á táknmáli og/eða punktalettri, og þjálfa fagfólk og starfsfólk sem starfar á öllum sviðum menntakerfisins. Slík þjálfun skal fela í sér vitund um fötlun og notkun viðeigandi aukinna og óhefðbundinna samskiptaleiða, -máta og -forma, kennsluaðferða og námsgagna sem er ætlað að styðja fatlað fólk.

Virðingarfyllst.

Unnur Helga Óttarsdóttir, formaður Þroskahjálpar

Anna Lára Steindal, verkefnastjóri í málefnum fatlaðra barna og ungmenna

Mennta- og barnamálaráðuneyti

Minnisblað

Viðtakandi: Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis
Sendandi: Mennta- og barnamálaráðuneyti
Dagsetning: 06.06.2023
Málsnúmer: MRN23060010
Bréfalykill: 0.4.0
Tilgangur: Skv. beiðni

Efni: Afstaða mennta- og barnamálaráðuneytis til tillögu til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum.

I. Inngangur

Með tölvubréfi, dags. 19. maí 2023, óskaði allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis eftir ábendingum og athugasemdum mennta- og barnamálaráðuneytis við tillögu til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum (þskj. 113, 113. mál. á 153. lögb. 2022-2023).

Með tillögunni er lagt til að mennta- og barnamálaráðherra verði falið að setja fram áætlun um hvernig tryggja megi að í grunn- og framhaldsskólum starfi félagsráðgjafar sem nemendur geti leitað til. Átta umsagnir bárust allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis. Almennt lýstu umsagnaraðilar yfir ánægju með tillöguna en í umsögn Sambands íslenskra sveitarfélaga, dags. 29. nóvember 2022, kemur fram að sambandið leggist gegn samþykkt tillögunnar í óbreyttri mynd.

II. Afstaða ráðuneytisins

Ráðuneytið tekur undir markmið tillögunnar en telur mikilvægt að hún sé metin út frá áherslum stjórnvalda og yfirstandandi endurskoðun á þjónustu í þágu barna sem markvisst hefur verið unnið að síðan vorið 2018, einkum lögum um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna, nr. 86/2021.

Með lögunum er þjónustuveitendum, t.d. innan skóla, félagsþjónustu og heilbrigðiskerfis, gert kleift að vinna saman svo hægt sé að veita samþætta þjónustu þvert á kerfi í þágu barnsins. Lögin leggja áherslu á mikilvægi þess að börn hafi aðgang að fjölbreyttri þjónustu. Aftur á móti dregur samþætting og samvinna þjónustuveitenda úr þörfinni á því að börn fái alla þjónustu hjá einni stofnun eða stjórnvaldi.

Að mati ráðuneytisins færi betur á því að leita annarra leiða til að tryggja börnum og fjölskyldum sem þurfa á þjónustu fjölbreyttra sérfræðinga, þar á meðal félagsráðgjafa. Tekið er undir með Sambandi íslenskra sveitarfélaga að við alla stefnumótun í menntakerfinu þurfi að taka mið af stærð aðstæðum um landið. Skortur á hinum ýmsu fagstéttum sem sinna þjónustu í þágu barna víða um land og hefur ráðuneytið áhyggjur af því að verði tillagan samþykkt muni reynast erfitt að koma henni til framkvæmda.

Mennta- og barnamálaráðherra áformar að leggja fram frumvarp til nýrra heildarlaga um skólaþjónustu á 154. löggjafarþingi. Með frumvarpinu er litið til þess að tryggja skólum stuðning, ráðgjöf og faglegt bakland ásamt því að efla þverfaglega samvinnu milli skóla-, félags- og heilbrigðisþjónustu í þágu barna og nemenda með hliðsjón af lögum nr. 86/2021. Ráðuneytið telur að fjölbreytt tækifæri felist í því að bæta þjónustu við börn innan þessa ramma þar sem félagsráðgjöf sé gert hátt undir höfði, þvert á skólastig þar sem leikskólar eru ekki undanskildir.

Reykjavíkurborg

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 30. nóvember 2022
MSS22100268

Efni: Umsögn Reykjavíkurborgar um tillögu til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum. 153. löggjafarþing 2022-2023. Þingskjal 113 – 113. mál.

Vísað er til beiðni nefndasviðs Alþingis um umsögn vegna tillögu til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum, er send var Reykjavíkurborg til umsagnar þann 16. nóvember 2022.

Það er mat Reykjavíkurborgar að nauðsynlegt sé að tryggja að innan grunn- og framhaldsskóla starfi félagsráðgjafa sem nemendur geti leitað til og telur því framkomna tillögu til þingsályktunar mjög jákvæða. Þá er starf félagsráðgjafa innan skóla mikilvægur þáttur í því að tryggja að skólar geti betur sinnt hlutverki sínu í samræmi við lög um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna nr. 86/2021.

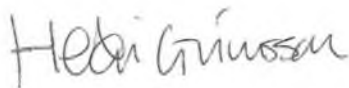
Á undanförunum árum hefur Reykjavíkurborg lagt áherslu á verkefnið „Betri borg fyrir börn“ sem miðar að því að bæta þjónustu við börn, ungmenni og fjölskyldur þeirra í skóla- og frístundastarfi. Í því felst m.a. að færa þjónustuna í auknu mæli í skólaumhverfi barna og ungmenna, að viðeigandi stuðningur sé veittur sem fyrst auk þess að þetta samstarf skóla- og frístundasviðs og velferðarsviðs í miðstöðvum Reykjavíkurborgar. Starf félagsráðgjafa í grunnskólum fellur því mjög vel að verkefninu „Betri borg fyrir börn“ og myndi tryggja enn betur að unnt sé að veita börnum þjónustu í nærumhverfi sínu. Áherslubreytingar sem þessar eru vissulega fjárfrekar og í því samhengi þarf ríkisvaldið að tryggja nauðsynlegt fjármagn til að markmið tillögunnar nái fram að ganga.

Þarfir barna taka breytingum í takt við örar samfélagsbreytingar og opnara samfélag en áður og gerð er krafa um að grunnskólinn veiti framúrskarandi menntun fyrir alla. Til að ná markmiðum stefnu um menntun án aðgreiningar er mikilvægt að efla fyrsta stigs þjónustu grunnskóla. Með ráðningu félagsráðgjafa í skólakerfið má benda á að með þeirra fagmennsku, þekkingu og reynslu myndi lágþröskuldapjónusta og snemmtæk íhlutun mæta þörfum barna og fjölskyldna betur. Félagsráðgjafar hafa nú þegar gert sig gildandi í grunnskólum þótt í litlum mæli sé og ljóst að þær ráðningar hafa gefið góða raun.

Að lokum tekur Reykjavíkurborg sérstaklega undir þær athugasemdir sem fram koma í umsögn Félagsráðgjafafélags Íslands um þingsályktunartillögu þessa.

Ef frekari upplýsinga er óskað verða þær góðfúslega veittar.

f.h. Reykjavíkurborgar,

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Helgi Grímsson', written in a cursive style.

Helgi Grímsson

sviðsstjóri skóla- og frístundasviðs

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 29. nóvember 2022

2211039SA KB
Málalýkill: 00.63

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum

Vísað er til tölvupóst frá nefndarsviði Alþingis, dags. 16. nóvember sl., þar sem óskað er eftir umsögn Sambands íslenskra sveitarfélaga um tillögu til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum.

Með tillögunni er lagt til að mennta- og barnamálaráðherra verði falið að setja fram áætlun um hvernig tryggja megi að í grunn- og framhaldsskólum starfi félagsráðgjafar sem nemendur geti leitað til. Markmið tillögunnar er að tryggja að félagsráðgjafar starfi í skólum þannig að skólar geti betur sinnt hlutverki sínu miðað við áherslur í nýjum farsældarlögum og brugðist við á skilvirkan hátt innan veggja skólans um leið og þarfar verður vart.

Afstaða sambandsins

Í skýringum með tillögunni er bent á að rannsóknir hafi sýnt fram á mikilvægi snemmtæks stuðnings hvað varðar þjónustu við börn og ungmenni og að skólar séu mikilvægir í að búa börn og ungmenni undir flókið líf í flóknu samfélagi. Sambandið tekur undir þau sjónarmið enda er nú í gangi umfangsmikil vinna við að bæta þjónustu við börn m.a. með áherslu á snemmtækan stuðning. Í því sambandi má nefna lög um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna, menntastefnu 2030 og aðgerðaáætlun á grundvelli hennar og ný áform mennta- og barnamálaráðherra um heilstæða löggjöf um skólajónustu.

Með lögum um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna er komið á fót skipulögðu stuðningsneti í kringum börn frá fæðingu og til 18 ára aldurs. Lögin gera m.a. ráð fyrir að öll börn og fjölskyldur þeirra skuli hafa aðgang að tengiliðum en þegar barn er á grunnskólaaldri skal tengiliður starfa innan grunnskóla. Í reglugerð um tengiliði og málstjóra er síðan að finna ákveðin hæfisskilyrði sem tengiliðum er ætlað að uppfylla m.a. hvað varðar menntun og reynslu en þar er opnað á að tengiliðir geti haft fjölbreytta menntun og reynslu.

Samkvæmt áformum mennta- og barnamálaráðherra er heildstæðri löggjöf um skólajónustu ætlað að tryggja aðgengi allra nemenda, foreldra og starfsfólks skóla að heildstæðri skólajónustu þvert á skólastig þar sem þrepaskiptur stuðningur liggja til grundvallar. Þá verði þjónustan samþætt annarri þjónustu sem veitt er í þágu farsældar barna óháð búsetu og er því samtvinnuð markmiðum laga um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna.

Framangreindar breytingar á þjónustu við börn gera ráð fyrir að sveitarfélög, sem rekstraraðilar leik- og grunnskóla, hafi ákveðið svigrúm til að útfæra þjónustuna eftir því sem best hentar á hverjum stað. Bæði m.t.t. aðstæðna og þess mannafla sem sveitarfélögin hafa aðgang að enda er ljóst að víða er skortur á fagmenntuðu starfsfólki. Félagsráðgjafar eru klárlega sérfræðingar sem hafa dýrmæta þekkingu og geta reynst góð viðbót við starfslið skóla, annað hvort í tengslum við samþættinguna eða almenna skólaþjónustu. Sambandið telur hins vegar ekki rétt að taka eina stétt út fyrir sviga, líkt og þingsályktunin gerir ráð fyrir, og skylda skóla til að ráða til sín félagsráðgjafa. Mikilvægara sé að sveitarfélög og einstakir skólar geti haft aðgang að fjölbreyttum starfstéttum með mismunandi þekkingu og hæfni svo að hægt sé að skipuleggja þjónustu við börn eftir þörfum hverju sinni.

Með vísan til framangreinds leggst sambandið gegn samþykkt þingsályktunarinnar í óbreyttri mynd en telur mikilvægt að félagsráðgjafar séu hluti af því fjölbreytta mengi starfsstétta sem nauðsynlegt er að skólasamfélagið hafi aðgang að til að stuðla að farsæld barna til framtíðar.

Virðingarfyllt

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri

Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis

Reykjavík 22. nóvember 2022

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum, 113 mál.

Vísað er í tölvupóst frá nefndasviði Alþingis, dags. 16. nóvember sl., þar sem óskað var eftir umsögn umboðsmanns barna um framangreinda tillögu til þingsályktunar.

Tillaga þessi er endurflutt, en á 152. löggjafarþingi (267. mál) kom eftirfarandi fram í umsögn umboðsmanns barna:

Fyrir Alþingi liggur nú tillaga til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum en þar er lagt til að Alþingi álykti að fela mennta- og barnamálaráðherra að setja fram áætlun um hvernig tryggja megi að í grunn- og framhaldsskólum starfi félagsráðgjafar sem nemendur geti leitað til. Fram kemur að markmið tillögunnar sé m.a. að tryggja að nemendum standi til boða þjónusta félagsráðgjafa óháð stærð skóla en annað markmið er að félagsráðgjafar geti veitt kennurum, stjórnendum og öðru starfsfólki skóla aðstoð við að greina og meta þá þætti sem geta haft áhrif á nám og líðan nemenda. Í tillögunni er á það bent að sú reynsla sem börn fá í skóla geti haft jákvæð og langvarandi áhrif á félagslega velferð þeirra og því sé mikilvægt að líta á skólann sem lykilþátt við forvarnir og stuðningsúrræði við börn. Í því samhengi eru nefnd börn sem standa frammi fyrir áföllum í fjölskyldum sínum svo sem vegna skilnaðar eða andláts, börn sem búa við vanrækslu og ofbeldi og börn sem búa við fátækt.

Umboðsmaður barna hefur á síðustu árum ítrekað komið á framfæri áhyggjum af stöðu íslenskra nemenda í grunn- og framhaldsskólum, en þær áhyggjur hafa t.a.m. snúið að skólaforðun og vaxandi andlegri vanheilsu íslenskra barna. Þá hefur umboðsmaður barna ítrekað komið því á framfæri að réttur barna í skólastarfi til þátttöku og áhrifa sé ekki virtur, en

kveðið er á um þann rétt í 12. gr. Barnasáttmálans, samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins. Umboðsmaður barna fagnar því að tillagan geri ráð fyrir því að virkt samráð verði haft við börn og ungmenni við mótun verkefnisins.

Félagsráðgjafar starfa með heildarsýn á einstaklinginn að leiðarljósi, búa yfir mikilvægri þekkingu á þeim samfélagslegu stuðningskerfum og úrræðum sem nýta má í þjónustu við börn og hafa innsýn í líðan, þarfir og félagslegar aðstæður barna. Með hliðsjón af því tekur umboðsmaður barna undir markmið tillögunnar og mælir með samþykkt hennar.

Virðingarfyllst,

A handwritten signature in blue ink, reading "Guðríður Bolladóttir". The signature is fluid and cursive, with the first name and last name clearly distinguishable.

Guðríður Bolladóttir,
settur umboðsmaður barna

Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis
Austurstræti 8
150 Reykjavík

28.11.2022

Umsögn ÖBÍ réttindasamtaka um tillögu til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum, þingskjal 113 - 113. mál.

ÖBÍ tekur undir markmið tillögunnar og fagnar því að tillagan geri ráð fyrir virku samráði við börn og ungmenni um málefnið.

Mikilvægt er að börn búi við jöfn tækifæri til náms. Efla þarf stuðning við einstaka nemendur og nemendur í viðkvæmri stöðu. Eins og fram kemur í tillögunni þá sýna rannsóknir að börn sem standa frammi fyrir áföllum og börn sem eru í viðkvæmri stöðu s.s. vegna fötlunar eiga oftast við sálfélagslega erfiðleika að stríða en önnur börn og eru í meiri áhættu gagnvart námsvanda og brotthvarfi úr námi.

Mikilvægt er að innan skólans séu starfandi fagaðilar sem hafa þekkingu og getu til að greina og meta þá þætti sem geta haft áhrif á námsferlið og almenna líðan til að tryggja að allir geti notið sín í skólaumhverfinu.

Með hliðsjón af þessu styður ÖBÍ þingsályktunartillöguna og vonast til þess að hún verði samþykkt

Ekkert um okkur án okkar!

Með vinsemd og virðingu,

Þuríður Harpa Sigurðardóttir
formaður ÖBÍ

Andrea Valgeirsdóttir
lögfræðingur